



TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI



Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 783-1

Kur'an'ı Okuma - Okutma ve  
Anlama Üzerine  
Doç. Dr. Erdoğan BAŞ

ISBN: 978-625-8023-60-2

2. Baskı, Şubat 2022, Ankara, 76.500 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.  
Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık  
Ticaret İşletmesi İcra Kurulu'nun 22.05.2019 tarih  
ve 130 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Yayıncı Sertifika No: 48058

BASKI: **TDV**  
YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ  
BASIMEVİ | PRINTING HOUSE

Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde  
No: 11 06370 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

## Doç. Dr. Erdoğan BAŞ

---

Ordu'nun Akkuş ilçesinde doğdu (1965). İlkokulu köyünde okudu. Rize'de hafızlık yaptı, hafızlık eğitimiyle birlikte Arapça dersleri aldı. Rize İmam-Hatip Lisesinden mezun oldu (1987). Bir yıl İmam-Hatip olarak görev yaptı (1987-1988). Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdi (1992). Üniversite eğitiminin yanında medrese usulü Arapça dersleri aldı. Azerbaycan'da bir yıl eğitim öğretim faaliyetinde bulundu (1992-1993). Marmara Üniversitesinde Tefsir alanında yüksek lisans (1995) ve doktora (2000) yaptı. Yedi sene kadar (2000-2007) İlmi Araştırmalar Merkezinde (İLAM) hocalık ve idarecilik yaptı. Marmara Ü. İlahiyat Fakültesine öğretim görevlisi olarak atandı (2007); aynı fakültede 2011 yılında yardımcı doçent, 2013'te doçent oldu. Kıraat-i aşere eğitimi aldı. Bir yıl Azerbaycan'da Bakü Devlet Ü. İlahiyat Fakültesinde dekan yardımcılığı yaptı (2014-2015). Bir dönem Yakın Doğu Ü. İlahiyat Fakültesinde ders verdi (2016). Hâlen Marmara Ü. İlahiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Yayınlanmış eserleri:

1. Ahfeş ve Kıraatler, İstanbul, 2012,
2. Eşsiz Mucize Kur'an (çeviri), İstanbul, 2007,
3. Ana Hatlarıyla Yahudilik Hıristiyanlık ve İslam (Salih İnci ile beraber), İstanbul, 2007,
4. Kur'an'ın Üslubu ve Tekrarlar, İstanbul, 2003,
5. Müminler Arası Beşeri Münasebetler, İstanbul, 1998.

# İÇİNDEKİLER

## ÖN SÖZ ..... IX

Birinci Bölüm

## **KUR'AN'I OKUMA VE ANLAMININ ÖNEMİ** ..... 1

### **A. KUR'AN OKUMANIN ANLAM VE ALANI** ..... 2

1. Öğrenme ve Okumanın Anlam ve Önemi ..... 2
    - a) Her ferdin Kur'an öğrenmesinin mümkün olması ..... 3
    - b) Kur'an öğrenmenin ve okumanın faydası ..... 5
    - c) Gönül huzuru için okunmasının önemi ..... 14
    - d) Sırf lafzın okunmasının önemi ..... 16
  2. Kur'an'ın Tamamını veya Bazı Bölümlerini Okumanın Anlam ve Önemi ..... 18
    - a) Hatim okumak/indirmek ..... 18
    - b) Mukabele okumak ..... 26
    - c) Sure-i şerife okumak ..... 29
    - d) Aşr-ı şerif okumak ..... 33
  3. Okulda ve Kursta Kur'an Okumanın Anlam ve Önemi ..... 38
    - a) Derse hazırlık yapmak için yüzüne çalışmak ..... 38
    - b) Hocaya okumak için ezber çalışmak ..... 41
  4. Namazda Kur'an Okumanın Anlam ve Önemi ..... 48
    - a) Tek başına namaz kılanın namazda Kur'an okuması ..... 49
    - b) İmam efendinin namaz kıldırırken Kur'an okuması ..... 52
  5. Kur'an'ı Akademik Okumanın Anlam ve Önemi ..... 66
  6. Sahne Okumalarının Anlam ve Önemi ..... 71
- ### **B. KUR'AN'I ANLAMININ ANLAM VE ÖNEMİ** ..... 72
1. Anlamanın Mahiyeti ve Önemi ..... 73
    - a) Anlama-uygulama ilişkisi ..... 75

b) Anladığını ve bildiğini uygulamamanın sebepleri.....	78
c) Tertil ve tedebbürle okumak.....	88
2. Kur'an'ı Eğitim Seviyesine Göre Anlama Meselesi.....	94
a) Kur'an'ı ilköğretim ve lise düzeyinde anlama.....	95
b) Kur'an'ı üniversite düzeyinde anlama.....	105
c) Kur'an'ı üniversite üstü (lisansüstü) ve akademik seviyede anlama.....	112
<b>C. KUR'AN'I DİNLEMENİN ANLAM VE ÖNEMİ.....</b>	<b>126</b>
1. Lafzını Dinlemenin Anlam ve Önemi.....	126
a) Namazda imam efendiyi dinlemek.....	127
b) Namaz dışında okuyanı canlı dinlemek.....	129
c) Ekrandan veya dinleme cihazlarından dinlemek.....	131
d) Kur'an'ı dinlemenin derin anlamı.....	133
2. Manasını Dinlemenin Anlam ve Önemi.....	135
İkinci Bölüm	
<b>ÖRGÜN VE YAYGIN EĞİTİMDE KUR'AN OKUTMANIN ÖNEMİ.....</b>	<b>139</b>
<b>A. KUR'AN OKUTMANIN ANLAM VE ÖNEMİ.....</b>	<b>140</b>
<b>B. KUR'AN HOCALIĞININ ANLAMI VE TANIMI.....</b>	<b>143</b>
<b>C. ÖRGÜN EĞİTİMDE KUR'AN ÖĞRETMENİN ANLAM VE ÖNEMİ.....</b>	<b>145</b>
1. Ana Sınıfında Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	145
2. İlkokul ve Ortaokul Seviyesinde Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	148
3. Lise Seviyesinde Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	151
4. İmam-Hatip Ortaokulu ve Lisesi Seviyesinde Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	154
5. İmam-Hatip Ortaokulu ve Lisesinde Hafızlık Eğitiminin Anlam ve Önemi.....	161

6. İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Öğretiminin	
Anlam ve Önemi.....	168
a) Yüzüne okutma.....	169
b) Ezber yaptırma.....	172
c) Tecvit ve kıraat öğretme.....	175
d) Meâl sorma.....	179
7. İlahiyat Fakültelerinde Hafızlık Eğitiminin	
Anlam ve Önemi.....	180
<b>D. YAYGIN EĞİTİMDE KUR'AN ÖĞRETMENİN</b>	
<b>ANLAM VE ÖNEMİ</b> .....	185
1. Ailede Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	186
2. Erken Yaşlarda Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	188
3. Evlerde Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	191
4. Cami ve Mescitlerde Kur'an Öğretiminin	
Anlam ve Önemi.....	194
5. Yaz Kurslarında Kur'an Öğretiminin Anlam ve Önemi.....	196
6. Sivil Toplum Kuruluşlarında Kur'an Öğretiminin	
Anlam ve Önemi.....	199
7. Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminin	
Anlam ve Önemi.....	200
a) Yaz dönemi veya bir yıllık yatılı olmayan	
Kur'an Kursu Kur'an öğretiminin anlam ve önemi.....	201
b) Yaz dönemi veya bir yıllık yatılı Kur'an Kursu Kur'an	
öğretiminin anlam ve önemi.....	204
c) Yatılı hafızlık Kur'an Kursu Kur'an öğretiminin	
anlam ve önemi.....	209
8. Diyanet Eğitim Merkezleri'nde Kur'an Öğretiminin	
Anlam ve önemi.....	220
<b>KAYNAKÇA</b> .....	223

# Ön Söz

Biz Müslümanlar yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'le her daim çok yönlü münasebet içindeyiz; onu okur, okutur, dinler, anlamaya ve hayatımıza uygulamaya çalışırız.

Bu mütevazi çalışmada kutsal kitabımızla olan söz konusu münasebetlerimizin tek yönlü değil de çok yönlü ve indiriliş gayesine uygun biçimde sürdürülmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu manada onu okurken, okuturken ve dinlerken lafız-mana dengesini göz önünde bulundurarak okumak, okutmak ve dinlemek gerektiği vurgulanmakta, sadece lafza bağlı kalmanın, örneğin bir sureyi ezberleyip veya ezberletip manası ile ilgilenmeden geçmenin, büyük bir eksiklik olduğu ifade edilmektedir.

Çalışmamız sistematik açıdan iki bölümden oluşsa da aslında dört ana tema etrafında; bir bütünlük içerisinde okuma, okutma, dinleme ve anlama çerçevesinde dönmektedir. Fihristte kolayca fark edileceği üzere birinci bölümde kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'i okuma ve anlamının önemi üzerinde durulmaktadır. Burada mevzular daha ziyade *öğrenci ve okuyucu* baz alınarak işlenmiştir. Bu bölümde aktif olan okuyucudur. Diğer bir ifade ile birinci bölümdeki satırlar, elifbâ öğrenenden aşr-ı şerif okuyana, tek başına veya imam olarak namazda tilâvette bulunandan sahnede okuyana Kur'an-ı Kerim'le muhatap olan tüm okuyuculara seslenmektedir. Yine bu bölümdeki satırlar, müezzininden imamına, imam-hatip öğrencisinden ilahiyat talebesine geniş bir yelpazeye hitap etmektedir.

Bu bölümde Kur'an okuyucularının lafza olduğu kadar manaya, sese olduğu kadar hisse, harfe olduğu kadar kalbe bakmaları üzerinde durulmaktadır.

Birinci bölümün ikinci şıkında oldukça önemli gördüğümüz okuma-anlama ilişkisi analiz edilmiş; okul öncesinden ortaokula, liseden üniversiteye, lisansüstünden akademik kariyere hangi seviyede olursa olsun her okuyucunun Kur'an'dan mutlaka bir şeyler anlayabileceği, ancak bunun için çaba sarf etmesi gerektiği belirtilmiş ve her fırsatta buna gönderme yapılmıştır.

Birinci bölümde ayrıca Kur'an dinlemeye, dinlemenin önemi ve gerekliliğine değinilmiş, dinleme yapmanın her yaştaki Müslüman için önemli olduğuna dikkat çekilmiştir. Aynı şekilde genel halk ve gençler için meâl dinlemenin Kur'an bilgisi, kültür ve öğretisi adına mühim olduğuna vurgu yapılmıştır.

İkinci bölümde yeni bir anlayışla örgün ve yaygın eğitimde Kur'an öğretiminin anlam ve önemi işlenmiştir. Bu anlamda örgün eğitim olarak ana sınıfından ortaokula, liseden üniversiteye Kur'an öğretim şekli irdelenmiştir. Burada özellikle imam-hatip okulları (orta ve lise) ve ilahiyat fakültelerindeki Kur'an öğretim uygulamalarının ve hafızlık programlarının daha ileri seviyede nasıl olması gerektiği üzerinde yoğunlaşmıştır.

İkinci bölümün ikinci bendinde yaygın eğitim olarak aileden sivil topluma, yaz kursundan Kur'an kursuna, hafızlık çalışmalarından tashîh-i hurûf ve kıraat programlarına kadar yaygın Kur'an öğretim faaliyetlerine yer verilmiştir. Öne çıkan başlıklar bunlar olsa da önemli saydığımız (evler, cami ve mescitler gibi) daha başka Kur'an öğretim merkezleri de ele alınıp incelenmiştir.



Bu ikinci bölüm *hoca* merkezli eğitim öğretim programları olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada özellikle hocanın misyonuna dikkat çekilmiş; onun Kur'an eğitim ve öğretimi adına kutsal bir vazife yaptığı, eğitimin zorluğundan dolayı bazen çeşitli problemlerle karşılaşacağı, ancak ne olursa olsun yine de sabır ve sevgiyle hareket etmesi, cebir ve şiddete başvurmaması gerektiği üzerinde durulmuştur. Yine bu bölümde dünya ve ahiret kılavuzu kitabımızın hocalar tarafından mutlaka sevdirilmesi, bunun için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmaması gerektiği ısrarla vurgulanmıştır. Aynı şekilde hangi seviyede olursa olsun lafız-mana bütünlüğü göz önünde bulundurularak ders verilmesi, Kur'an talebelerinin Allah kelamının anlamlarıyla buluşturulması gerektiği üzerinde durulmuş, bu konu enine-boyuna işlenmeye çalışılmıştır.

Eserimizde Kur'an eğitim ve öğretimi adına öteden beri devam eden bazı yanlışlara dikkat çekilmiş, özellikle Kur'an'ı okuma ve okutma biçimi nitelik itibarı ile analiz edilerek artık ileri doğru bir adım daha atılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Rabbimizin kitabımızı okuyucularımıza faydalı kılmasını diler, çalışmamızı titiz bir şekilde okuyarak katkıda bulunan Dr. Mustafa Kılıç ve Naci Demirci Beylere, eserimizi yayımlayarak istifadeye sunan Türkiye Diyanet Vakfının değerli yayın kuruluna gönülden teşekkür ederim.

Doç. Dr. Erdoğın Baş

13.05.2019

Üsküdar-Bağlarbaşı